C/2024/6881

28.11.2024 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Финансиране на борбата с изменението на климата: нова пътна карта за постигане на високите амбиции в областта на климата и ЦУР

(становище по собствена инициатива)

(C/2024/6881)

Докладчик: **Antje GERSTEIN**

Съдокладчик: **Kęstutis KUPŠYS**

Съветници	Phoebe KOUNDOURI (на докладчика) Marina OLSHANSKAYA (на съдокладчика)
Решение на Пленарната асамблея	18.1.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	3.9.2024 г.
Приемане на пленарна сесия	19.9.2024 г.
Пленарна сесия №	590
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	141/1/5

1. Заключения и препоръки

1.1. ЕИСК се застъпва за признаване на финансирането на борбата с изменението на климата за сложен механизъм за мобилизиране на ресурси и улесняване на прехода към устойчиво бъдеще с ниски въглеродни емисии. Това включва финансови ресурси, разпределени в рамките на действията в областта на климата както за усилията за смекчаване, така и за адаптиране, взаимосвързани с компенсациите (загуби и щети) и финансирането за справедлив преход.

1.2. ЕИСК подчертава важната роля на публичните финанси за адаптиране към изменението на климата. За разлика от проектите за смекчаване на последиците, при които успехът може да се изрази количествено чрез намаляването на емисиите и финансовата възвръщаемост, при проектите за адаптиране към изменението на климата оценяването е по-трудно и изисква специални механизми за мониторинг и сложна база данни. Подобно на проектите за смекчаване на последиците, за ефективността на мерките за адаптиране обикновено са необходими дългосрочни инвестиции в природосъобразни решения, инфраструктура, технологии и изграждане на капацитет. Осигуряването на финансиране за тези проекти изисква ангажимент от страна на публичните и частните участници за продължителен период от време, което може да се окаже предизвикателство предвид конкуриращите се приоритети и несигурните потоци на финансиране в бъдеще.

1.3. ЕИСК счита, че достъпът на местните инициативи, движенията на местно равнище и социалните партньори до финансирането на борбата с изменението на климата е от жизненоважно значение за разрастването на действията в областта на климата и това отразява опита на ЕС в осъществяването на значими промени и повишаването на издръжливостта на общностите.

1.4. ЕИСК посочва, че смесеното финансиране със значителната роля на публичния сектор за намаляване на риска за частните инвестиции предлага съществени ползи. Налице е спешна необходимост от въвеждане на решения, стимулиращи частния сектор ([1]) да използва своите финансови ресурси и да участва активно в националните и регионалните планове за адаптирането и смекчаването на последиците от изменението на климата. Това обаче не следва да създава прекомерна тежест за публичните финанси и работниците.

([1]) Включително многообразието на частния сектор, както е отбелязано в параграф 35 от доклада от Третата международна конференция за финансиране на развитието, 2015 г. https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/241/03/pdf/n1524103.pdf.

1.5. ЕИСК подкрепя ЕЦБ в ролята ѝ на влиятелен фактор за насърчаване на издръжливостта, биологичното разнообразие и финансовите практики, които допринасят за опазването на климата, особено за улесняване на инвестициите в адаптирането към изменението на климата и за гарантиране, че капиталовите потоци са приведени в съответствие с целите на Парижкото споразумение.

1.6. ЕИСК подчертава, че е необходимо да се възприеме всеобхватен подход за опрощаване на дълга, за да се прекъсне цикълът на задлъжнялост и недостатъчни инвестиции в адаптирането към изменението на климата (наред с другото), водещ до по-голяма уязвимост, както и да се засили ролята на облигациите, свързани със ЦУР.

1.7. ЕИСК изразява съгласие с неотдавнашните предложения на ЕС, според които преговорите по новата колективна количествена цел (НККЦ) за финансиране на борбата с изменението на климата следва да бъдат насочени към това финансирането на борбата с изменението на климата да стане 1) по-пригодно за целта и по-благоприятно за биологичното разнообразие ([2]), 2) да има по-голямо въздействие, като гарантира, че то е а) по-рационализирано, по-ефективно и по-достъпно, б) по-малко бюрократично и в) в по-голяма степен съобразено с равенството между половете и 3) дава в по-голяма степен възможност да бъде целево насочено към най-уязвимите държави и общности.

1.8. ЕИСК счита, че духът на концепцията за справедлив преход следва да направлява разпределянето на всички финансови потоци за борба с изменението на климата в съответствие с Парижкото споразумение, като се акцентира върху привеждането в съответствие с пределните възможности на Земята, осигуряващи нейното безопасно и справедливо съществуване, и по-широките социални и икономически цели, в чиято основа следва да залегнат ЦУР.

2. **Основни стълбове на финансирането на борбата с изменението на климата**

2.1. В Европа и в световен мащаб се усещат опустошителните последици от извънредната ситуация в областта на климата. Миналата година (2023 г.) беше първата откакто се води статистика, в която всеки ден от годината температурите бяха с 1°C или повече градуса по Целзий над равнището от прединдустриалния период. Освен че има преломно въздействие върху здравето и биологичното разнообразие, изменението на климата води до огромни финансови загуби, които по данни на Световния икономически форум възлизат на около 16,3 милиона щатски долара на час ([3]), като до 2050 г. се очаква разходите в световен мащаб да нараснат до над 30 трилиона щатски долара годишно ([4]).

2.2. Разликата между средствата, предвидени за действия в областта на климата, и неотложните потребности за действията в тази област се измерва в трилиони. До края на това десетилетие потребностите са от порядъка на 6—12 трилиона щатски долара (годишно), докато според последните обобщени и осреднени данни за 2021—2022 г. годишните потоци за финансиране на борбата с изменението на климата са достигнали почти 1,3 трилиона щатски долара ([5]).

2.3. Мащабът на инвестициите, необходими за противодействие на изменението на климата, далеч надхвърля настоящите равнища на финансиране, поради което са наложителни съгласувани усилия от страна на правителствата, предприятията и гражданското общество за ефективното мобилизиране на ресурси. ЕИСК отбелязва, че се полагат все повече усилия за разработване на иновативни финансови механизми с цел насърчаване на зелените инвестиции и зелените иновации. ЕС заема водещо място в световен мащаб в усилията за подпомагане създаването на инструменти и изграждането на капацитет, за улесняване на научните изследвания и иновациите и за откриване на междусекторни полезни взаимодействия в областта на финансирането на борбата с изменението на климата.

2.4. Повечето от наличните финансови средства бяха насочени към усилията за смекчаване на последиците от изменението на климата, докато специалните фондове, предназначени за адаптиране, възлизат на едва 63 милиарда щатски долара (под 5 % от общия размер на финансирането на борбата с изменението на климата), предимно от публични финанси. Развиващите се страни се нуждаят от близо 387 милиарда щатски долара годишно за проекти за адаптиране, за да бъдат постигнати целите в областта на климата ([6]). Едната от петте мисии на ЕС е посветена на адаптирането към изменението на климата; през 2022 г. обаче поднационалните органи на управление в ЕС са инвестирали общо 8,3 милиарда евро, докато нуждите във връзка с адаптирането за Европа се оценяват на 18-36 милиарда евро годишно до 2030 г.

2.5. Най-важните и разпознаваеми участници в управлението на изменението на климата — националните държави — са твърде обременени с дългове и не разполагат с институционална стабилност, за да намалят равнищата на дълга и да поддържат растежа. Многобройните кризи ограничиха възможностите им за фискално и парично „маневриране“. Парадоксално обаче данните от 170 държави показват, че през 2022 г. те са изразходвали 1,3 трилиона щатски долара под формата на явни субсидии, свързани с изкопаемите горива, и 5,7 трилиона щатски долара за косвени субсидии (напр. неотчетени разходи за здравеопазване, произтичащи от замърсяването, свързано с изкопаеми горива) ([7]).

([2]) Становище - Европейски икономически и социален комитет - Всеобхватна стратегия за биологичното разнообразие на COP16: обединяване на всички сектори за обща цел (ОВ C, C/2024/6880, 28.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).

([3]) *Climate change is costing the world $16 million per hour* (Изменението на климата струва на света 16 милиона щатски долара на час).

([4]) Mark Z. Jacobson, 2023: *No Miracles Needed: How Today's Technology Can Save Our Climate and Clean Our Air* (Не са необходими чудеса: как днешните технологии могат да спасят нашия климат и чистотата на въздуха ни).

([5]) *Global Landscape of Climate Finance 2023* (Обликът на финансирането на борбата с изменението на климата в световен мащаб през 2023 г.).

([6]) *Keeping the promise - UNEP Annual Report 2023* (Спазване на обещанието — Годишен доклад на Програмата на ООН за околната среда за 2023 г.).

([7]) *IMF Fossil Fuel Subsidies Data: 2023 Update* (Данни на МВФ за субсидиите за изкопаеми горива, актуализирана информация за 2023 г.).

2.6. Справянето с тези колосални предизвикателства изисква глобален консенсус, който привежда потоците от финансиране на борбата с изменението на климата в съответствие с целите за устойчиво развитие (ЦУР), за да се увеличи максимално въздействието на ограничените публични финансови ресурси.

2.7. В съвременното схващане за климата се акцентира върху двойната цел за **смекчаване** (намаляване на емисиите) и **адаптиране** (подготовка за въздействията), които са от съществено значение за справяне с извънредната ситуация в областта на климата. ЕИСК поставя въпроса дали настоящият подход за категоризиране на финансирането на борбата с изменението на климата единствено чрез използване на категориите на смекчаване на последиците и адаптиране към изменението на климата е подходящ с оглед на предстоящите глобални предизвикателства. В дебата за финансирането на борбата с изменението на климата трябва да се вземат предвид полезните взаимодействия между адаптирането и смекчаването на последиците от изменението на климата, както и да се обърне внимание на измерения като компенсацията, справедливия преход и междусекторните области като загубата на биологично разнообразие, замърсяването и неравенствата. Интегрирането на тези аспекти в по-широки стратегии за финансиране на борбата с изменението на климата е от решаващо значение за съживяването на действията в областта на климата и усилията за устойчиво развитие с цел ефективно справяне с извънредната ситуация в областта на климата.

2.8. След въвеждането на важната концепция за „справедлив преход“ Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (COP) и Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по Парижкото споразумение (CMA), отбелязаха допълнителен напредък, като създадоха нови механизми за финансиране с цел да подпомогнат развиващите се страни, които са особено уязвими спрямо отрицателните въздействия на изменението на климата, да се справят със загубите и щетите. Този дебат е тясно свързан с по-широките усилия за осигуряване на финансиране не само за уязвимите държави, изправени пред сериозни климатични въздействия (понякога буквално застрашаващи физическото оцеляване), но и за **компенсации** в по-широк смисъл. Този допълващ подход изисква всеобхватно обсъждане и би представлявал нов стълб на рамката за финансиране на борбата с изменението на климата. Това ще изисква внимателно обмислени условия за подкрепа на държавите, регионите и общностите не само за адаптирането, но и за спасяването на най-тежко засегнатите от изменението на климата. Този подход би могъл да бъде и отделно направление в рамките на Фонда за загуби и щети.

2.9. В продължение на идеята за справедливост в областта на климата на **финансирането за „справедлив преход“** трябва да бъде поверена отчетлива роля в структурата на финансирането на борбата с изменението на климата. Съчетаването на справедливост за тези, които са пряко засегнати от политиките в областта на климата, с финансиране за отраслите в преход, е измерение на финансирането на борбата с изменението на климата, което често се пренебрегва в „традиционните“ рамки на това финансиране. Въпреки че финансирането на прехода се припокрива с настоящото финансиране за смекчаване и адаптиране към изменението на климата, има смисъл да се изтъкнат капиталовите потоци за „справедлив преход“, за да се наблегне на индустриалните промени и свързаната с тях трансформация на труда.

2.10. Добрите практики са в изобилие и за тяхното разпространение са необходими допълнителни усилия и координация. ЕИСК изтъква инициативите, подкрепяни от мрежата на Алианса за върхови постижения в областта на научните изследвания и иновациите относно Aephoria (AE4RIA) ([8]) като Pathways2Resilience, ARSINOE и картографирането на ЦУР в рамките на докладването на корпоративните дейности от екологичен, социален и управленски характер с помощта на усъвършенствани показатели, които предлагат обещаващи начини за справяне с предстоящите предизвикателства.

2.11. Достъпът на местни инициативи и граждански местни движения до финансиране на борбата с изменението на климата е от решаващо значение за мобилизирането на действия в областта на климата в голям мащаб. Както показва опитът на ЕС, подобни подходи „от долу нагоре“ играят ключова роля за прокарването на съдържателни промени и за повишаване на издръжливостта на общностите. Специфичните финансови средства и инструменти трябва обаче да бъдат лесно достъпни, за да се гарантира, че финансовите ресурси достигат до най-ниското равнище без ненужни пречки. Опитът на ЕС в колективното финансиране на действията в областта на климата е доказателство, че предоставянето на правомощия на местните общности за поемане на отговорност във връзка с усилията за устойчивост е много ефективен подход. Улесняването на достъпа на гражданските местни движения до финансиране на борбата с изменението на климата може да послужи и като катализатор за трансформиращи дейности в по-голям мащаб. Както правилно се отчита в неотдавнашен доклад на ООН ([9]), децентрализирането на финансирането в областта на климата спомага за изграждането на издръжливост „от долу нагоре“, като допринася за по-локализирани пътища за устойчиво развитие.

([8]) https://ae4ria.org/.
([9]) https://sdgs.un.org/publications/inter-agency-policy-briefs-accelerating-progress-2030-agenda-local-global-levels.

3. **Ролята на публичните финанси**

3.1. Публичните финанси създават значителен **ефект на лоста за адаптиране към изменението на климата**. За разлика от проектите за смекчаване на последиците, при които успехът може да се изрази количествено чрез намаляването на емисиите и финансовата възвръщаемост, при проектите за адаптиране към изменението на климата оценяването е по-трудно и изисква специални механизми за мониторинг и комплексни данни. Подобно на проектите за смекчаване на последиците за ефективността на мерките за адаптиране обикновено са необходими дългосрочни инвестиции в инфраструктура, технологии и изграждане на капацитет. Осигуряването на финансиране за тези проекти изисква ангажимент от страна на публичните и частните участници за продължителни периоди от време, както и дългосрочна перспектива за планиране, което може да се окаже предизвикателство предвид конкуриращите се приоритети и несигурните потоци на финансиране в бъдеще.

3.2. Не е изненадващо, че в уязвимите държави за адаптирането не се отделят достатъчно ресурси и то се пренебрегва. Пропуските в управлението, проектирането и ефективното изпълнение на проектите могат да бъдат смекчени от международни усилия за изграждане на капацитет, но този подход има своите ограничения. ЕИСК счита, че насърчаването на двойно печеливш подход (смекчаване и адаптиране) е начин за прекъсване на цикъла на лошо управление, което намалява интереса на донорите към финансиране на адаптирането към изменението на климата с публични средства.

3.3. ЕИСК счита за целесъобразно да се въведе ефективно разпределяне на усилията във връзка с капиталовите потоци за адаптиране, като се подобрят механизмите за сътрудничество между по-добре капитализираните и по-евтини източници на равнище ЕС и крайните получатели на окончателните плащания на поднационално равнище. Тази логика следва да се прилага и в световен мащаб, където постоянният проблем с разходите и недостатъчните инвестиции наподобява разделението вътре в ЕС между по-добре развитите и изоставащите държави и/или региони.

3.4. Комитетът подкрепя и призивите към международните участници в областта на климата да адаптират и развият наличните финансови продукти и решения в подходящи за банково финансиране и ефективни проекти за адаптиране ([10]), без да се създава прекомерна тежест за публичните финанси и работниците. В този смисъл важен подход е смесеното финансиране със значителна роля за обществения сектор по отношение на намаляването на риска при частните инвестиции.

3.5. За да се въведат ефективи механизми за **намаляване на риска** при частните инвестиции в решения в областта на климата в развиващите се страни, политиците, подкрепяни от световните институции за финансиране на борбата с изменението на климата, следва да въведат цялостни пакети от мерки за целенасочени публични интервенции. Те следва да бъдат стратегически насочени към намаляването, прехвърлянето или компенсирането на макроикономическия риск, свързан с подобни инвестиции. Мерките за намаляване на риска могат да включват предоставяне на гаранции или застраховка срещу валутни колебания или политическа нестабилност. Прехвърлянето на риска може да обхваща разработването на специализирани финансови инструменти или партньорства с многостранни институции за споделяне на тежестта. Като допълнение, компенсирането на риска може да бъде свързано с предоставяне на данъчно стимулиране или субсидии за покриване на потенциални загуби. Чрез икономически ефективно съчетаване на тези интервенции създателите на политики могат да изградят привлекателен профил на риска и възвръщаемостта, така че да се насърчат значителни инвестиции от частния сектор за действия в областта на климата в развиващите се страни.

3.6. Данните за **субсидиите за изкопаеми горива** и свързаните с тях разходи показват потенциала за финансиране на действия в областта на климата с публични средства: премахването на субсидиите незабавно освобождава държавните бюджети, увеличавайки „фискалното пространство“. Това би послужило и като ясен сигнал за определянето на цената за предприятията и обществото. Европейският парламент вече отправи призив за пълното премахване на субсидиите за изкопаеми горива ([11]), а Съединените американски щати — друг основен източник на емисии, изразиха подобни намерения, въпреки че все още не са предприели действия ([12]). Премахването на явните и косвените субсидии за изкопаеми горива следва да бъде осъществено постепенно и по справедлив начин, без да се допускат регресивни ефекти и като се осигуряват защитни механизми, подобно на Социалния фонд на ЕС за климата, за да се подпомогнат уязвимите домакинства, които все още зависят от изкопаеми горива за основните си нужди.

3.7. За финансиране на борбата с изменението на климата вече може би са мобилизирани трилиони щатски долари, докато външният дълг на най-слаборазвитите държави възлиза на 570 млрд. щатски долара ([13]). Понастоящем тези нации изразходват пет пъти повече за плащания на лихви по дългове, отколкото преди десет години, и тревога буди фактът, че от 2018 г. насам те са изразходвали повече средства за обслужване на дългове, отколкото за образование. Разходите за обслужване на дълга в някои от най-бедните страни могат да достигнат до 53,4 % от общия държавен бюджет ([14]). ЕИСК е убеден, че облигациите, свързани с ЦУР, могат да облекчат тази тежест, като същевременно подкрепят прехода към нулеви нетни емисии.

([10]) OECD, 2024.

([11]) COP28: MEPs want to end all subsidies for fossil fuel globally by 2025 (COP28: Евродепутатите искат прекратяването на всички субсидии за изкопаеми горива в световен мащаб до 2025 г.).

([12]) Executive Order on Tackling the Climate Crisis at Home and Abroad, The White House (Президентски указ на Белия дом за справяне с извънредната ситуация в областта на климата в САЩ и в чужбина).

([13]) UNCTAD's Least Developed Countries Report 2023 (Доклад на УНКТАД за най-слабо развитите държави за 2023 г.).

([14]) International climate finance: Status quo, challenges and policy perspectives (Международно финансиране на борбата с изменението на климата: статукво, предизвикателства и перспективи на политиката).

3.8. Необходим е всеобхватен подход за опрощаване на дълга, за да се прекъсне цикълът на задлъжнялост и недостатъчни инвестиции в адаптиране към изменението на климата (наред с другото), водещ до по-голяма уязвимост, и да се засили ролята на облигациите, свързани със ЦУР. Опрощаването на дълга е важно за постигане на целите за финансиране на борбата с изменението на климата, тъй като освобождава финансови ресурси в развиващите се страни, като им дава възможност да инвестират повече в усилията за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него. Ето защо ЕИСК се застъпва за мащабна програма за рефинансиране на дълга за развиващите се държави.

3.9. Необходими са специално разработени механизми за преструктуриране на прекомерната задлъжнялост на развиващите се държави, като например размяна (суап) на дълг срещу действия в областта на климата, при които части от техния дълг се опрощават в замяна на ангажименти за инвестиране в издръжливост спрямо изменението на климата и проекти в областта на устойчивостта. Този подход облекчава фискалния натиск, стимулира грижливото стопанисване на околната среда и подкрепя глобалните цели в областта на климата. С акцент върху обвързаните с резултатите ангажименти (изразени в предварително определени целеви стойности за ефективност в областта на климата и устойчивостта), тези суапове следва да се превърнат в неразделна част от световната рамка за финансиране на борбата с изменението на климата и НККЦ.

3.10. Това би довело до преобразуване на непогасения държавен дълг и в по-малка степен на задълженията на частния сектор на развиващите се страни в облигации, свързани с ЦУР, в съответствие с широката програма за устойчивост (въз основа на ЦУР, със специален акцент върху ЦУР 13 — Действия в областта на климата) и в съответствие с „Стандартите за въздействие на ЦУР за емитентите на облигации“ на Програмата на ООН за развитие, както и в съответствие с научно обоснованите цели от Париж и Кунмин-Монреал.

3.11. Строгите фискални правила ще ограничат полето за действие на местните, регионалните и националните участници, а увеличените лихвени проценти обезсмислиха „отворения прозорец“ за получаване на по-евтини заеми. За ефективното набиране на дългов капитал за опазване на климата водеща роля следва да имат наднационалните и многонационалните институции със стабилен кредитен рейтинг.

3.12. Налице е спешна необходимост от въвеждане на решения за използване на частни финансови ресурси и стимулиране на частното участие в националните и регионалните планове за адаптиране към и смекчаване на последиците от изменението на климата. С използването на публични инвестиции за стимулиране на частните инвестиции не само се компенсират разходите, включително тези от евентуално бездействие, но и може да се подпомогне осигуряването на бъдещата фискална устойчивост на държавните участници и участниците на поднационално равнище. Целта следва да бъде насочването на частния капитал към инвестиции, които ще насърчат иновациите за повишаване на конкурентоспособността, ще окажат дългосрочно положително въздействие върху местното и регионалното развитие и ще допринесат за социалното и екологичното благосъстояние на обществата и работниците с оглед постигането на справедлив преход.

4. **Ангажираността на частния сектор и ролята на смесеното финансиране**

4.1. Крайно време е да се стимулират инвеститорите в голям мащаб да не насочват инвестициите си в проекти, които вредят на климата, като същевременно се подобряват възстановяването и опазването на природата. Все още се намираме на етап, на който твърде много частни инвестиции се използват за увреждащи климата начинания. Както се посочва в неотдавнашен доклад, от приемането на Парижкото споразумение през 2016 г. насам 60-те най-големи частни банки са инвестирали **6,9 трилиона** щатски долара в компании за изкопаеми горива ([15]), въпреки „предупрежденията на експертите, че ново разрастване на използването на изкопаемите горива ще доведе до климатичен и икономически хаос“ ([16]). Както посочва Международната агенция по енергетика, „... ако светът успее да намали търсенето на изкопаеми горива достатъчно бързо, за да постигне нулеви нетни емисии до 2050 г., новите проекти [в неустойчиви райони] ще бъдат изправени пред големи търговски рискове“ ([17]). Ключов фактор в това отношение е презастрахователният сектор, който започна да включва климатичните рискове в своите портфейли ([18]).

4.2. ЕИСК призовава за засилване и насърчаване на стратегиите за намаляване на риска. Това включва:

— преференциално финансиране: правителствата, многостранните банки за развитие и други международни институции следва да предлагат заеми на частния сектор при лихвени проценти под пазарните или при по-благоприятни условия от предлаганите на търговските пазари, като в идеалния случай следва да ги съчетават с безвъзмездни средства за техническа помощ и изграждане на капацитет ([19]);

([15]) Banking on Climate Chaos, Fossil fuel finance report 2024 („Банковият сектор и климатичният хаос“, доклад за финансирането на изкопаеми горива за 2024 г.).
([16]) Banking on Climate Chaos 2023 („Банковият сектор и климатичният хаос“, доклад за 2023 г.).
([17]) Net Zero Roadmap: A Global Pathway to Keep the 1.5°C Goal in Reach (Пътна карта за нулеви нетни емисии: глобален път за запазване на осъществимостта на целта за 1,5°C).
([18]) Climate change and its consequences, Munich RE (Изменението на климата и последиците от него, Munich RE).
([19]) Подобно на Зеления фонд за климата.

— публично-частни партньорства в областта на инфраструктурата и предоставянето на услуги за справяне с външните въздействия, присъщи за инвестициите в областта на климата, особено по отношение на адаптирането ([20]);

— подчинен дълг (по отношение на приоритета на погасяването) към национални или многостранни финансови институции, за да се намали експозицията на риск за частните инвеститори. С този механизъм се повишава кредитоспособността на зелените проекти и се насърчава по-голямото участие на частния сектор ([21]);

— схеми за гарантиране на кредитите, при които публична или многостранна институция поема ангажимент да изплати частично или изцяло заема, в случай че първоначалният (частен) заемополучател изпадне в неизпълнение на задължението за плащане. По този начин схемата създава повече стимули за участие на частния сектор във финансирането на борбата с изменението на климата и намалява риска от непогасяване ([22]).

4.3. ЕИСК призовава стопанските ръководители и лицата, формиращи общественото мнение, да възприемат положителен подход в посланията си и да изтъкват благоприятните възможности, произтичащи от действията в областта на климата, особено когато става въпрос за огромни загуби вследствие на „бездействието в областта на климата“. Промяната в начина на предаване на посланието от „изменението на климата като заплаха“ в „изменението на климата, общото замърсяване и загубата на биологично разнообразие като обща грижа, чието решаване ще осигури непрекъснатост на стопанската дейност“ ще спомогне за осъществяването на необходимия преход и за избягване на евентуално блокиране на активи и окончателен икономически срив.

4.4. ЕИСК подкрепя новаторския подход на Avinash Persaud ([23]) по отношение на четирите предизвикателства, а именно: макроикономическият риск, който възпрепятства финансирането на проектите в областта на климата в развиващите се страни; необходимостта от широкомащабно финансиране на тези проекти за постигане на глобалните цели в областта на климата; пазарите, които преувеличават тези рискове, особено в трудни времена; и печалбите, произтичащи от официална намеса, надвишаващи разходите, дължащи се на участващите множество фактори. Решението, предложено от Persaud, би насърчило частното финансиране за печеливши проекти, покривайки около 60 % от необходимите инвестиции, главно за смекчаване на последиците, чрез предоставяне на частична гаранция за валутния риск и по този начин намаляване на разходите за инвестиции в съответните региони (например средният размер на разходите за лихви за соларен парк възлиза на непосилните 10,6 % годишно във водещите страни с бързо развиваща се икономика спрямо 4 % в ЕС).

4.5. Оповестяването на данни за емисиите и отчетността за по-широкия отпечатък върху устойчивостта и за полаганите усилия на корпоративно равнище играят решаваща роля за мобилизиране на интереса на инвеститорите към финансиране на преобразуващи действия в областта на климата и за привеждане на финансовите потоци в съответствие с траекторията към постигане на ниски емисии на парникови газове и устойчиво на климатичните изменения развитие, както е предвидено в член 2, параграф 1, буква в) от Парижкото споразумение. С разработването на и препоръките относно стандартите за отчитане се занимават Съветът за международни стандарти за отчитането във връзка с устойчивостта (СМСОУ) и Европейската консултативна група за финансова отчетност (ЕКГФО) — две отделни структури, които могат да се допълват взаимно. Това е особено важно за многонационалните предприятия, които трябва да спазват и двата набора от стандарти. ЕИСК призовава за ефективно сътрудничество между двата органа с цел постигане на по-голямо съответствие между стандартите и гарантиране на оперативна съвместимост.

4.6. Принципът на двойната същественост, изрично включен в регулаторната рамка за отчитане на устойчивостта в ЕС, има потенциала да се превърне в общоприет модел за стандартите, разработвани в световен мащаб, особено относно работата на СМСОУ. Така могат да се създадат еднакви условия на конкуренция, тъй като дружествата в световен мащаб ще бъдат задължени да докладват не само за това как проблемите, свързани с устойчивостта, се отразяват върху самите тях, но и как техните дейности въздействат върху обществото и околната среда като цяло.

5. **Реформиране на международната финансова архитектура и нейното управление**

5.1. ЕИСК подчертава критичната необходимост от мобилизиране и насочване на финансовите ресурси към справяне с многостранните катастрофални последици от изменението на климата. За тази цел от съществено значение е реформирането на международната финансова архитектура и нейното управление. Сред основните участници в глобалното финансиране на борбата с изменението на климата са Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и други многостранни банки за развитие (МБР), като частните банки изпълняват ролята на партньори с цел постигане на ефекта на ливъридж.

5.2. В качеството си на централен банков орган за еврозоната ЕЦБ оказва значително влияние върху паричната политика, банковите разпоредби и мерките за финансова стабилност. ЕИСК подкрепя ролята на ЕЦБ за насърчаване на финансови практики, които допринасят за опазването на климата, включително инвестиции в адаптиране към изменението на климата и гарантиране на съответствие с целите на Парижкото споразумение.

([20]) Като например тунели с двойно предназначение за управление на наводненията в градовете, например в Малайзия.
([21]) Подобно на ветроенергийния парк Gemini в Нидерландия.
([22]) Подобно на Африканската банка за развитие с фонд за екологични инициативи в Руанда.
([23]) Вж. статията на Persaud тук.

5.3. ЕИСК вижда голям потенциал в ролята, която частните банки могат да играят във финансирането на борбата с изменението на климата, ако си сътрудничат с публичните финансови институции за мобилизиране на рамки и стимули за насърчаване на по-големи инвестиции от частния сектор в благоприятни за климата проекти.

5.4. Рамковата конвенция на ООН за международно сътрудничество в областта на данъчното облагане ([24]), създадена през декември 2023 г., е друг начин за увеличаване на финансирането на борбата с изменението на климата чрез насърчаване на прозрачни и справедливи международни данъчни практики за постигане на ЦУР. Това сътрудничество спомага за мобилизирането на национални ресурси, борбата с отклонението от данъчно облагане и осигуряването на повече средства за устойчиво развитие.

5.5. ЕИСК призовава за реформа на международната финансова архитектура и нейното управление, за да се създаде стабилна рамка за насочване на финансовите потоци към глобалните цели в областта на климата и за подкрепа на прехода към устойчиво и издръжливо на сътресения бъдеще ([25]). ЕИСК се застъпва за силно участие на ЕС в процеса на реформи, особено в контекста на срещата на високо равнище на ООН, посветена на бъдещето, Четвъртата международна конференция за финансиране на развитието ([26]) и последващите действия във връзка с тях.

6. **Ролята на гражданското общество във финансирането на борбата с изменението на климата и устойчивото развитие**

6.1. ЕИСК изтъква решаващата роля на гражданското общество във финансирането на борбата с изменението на климата, като се застъпва за справедливо разпределение на фондовете в областта на климата с цел преодоляване на различията в уязвимостта, експозицията и капацитета за реагиране на последиците от изменението на климата. От решаващо значение е тези процеси да имат демократичен характер, със силна ангажираност от страна на организациите на гражданското общество (ОГО) и местните общности, за да се гарантира справедливо разпределение и ефективно използване, с подкрепата на инициативи като съвместния фонд за ЦУР. Тези усилия имат за цел създаването на приобщаващи финансови екосистеми, които насочват стратегическите инвестиции на публичен и частен капитал за постигане на глобалните цели до 2030 г.

6.2. ЕИСК се застъпва за рамка за финансиране на борбата с изменението на климата, която да дава приоритет на уязвимите нации и общности, като осигурява необходимите ресурси за адаптиране към последиците от изменението на климата и прехода към развитие с ниски нива на въглеродни емисии. Изтъкваме необходимостта от компенсаторни механизми („загуби и щети“) в рамките на дискусиите за финансирането на борбата с изменението на климата, за да се гарантира справедливо разпределение и използване на ресурсите за Глобалния юг.

6.3. ЕИСК подчертава значението на приобщаването при вземането на решения и изпълнението на финансирането на борбата с изменението на климата, за да се гарантира ефективността и устойчивостта на инвестициите. Комитетът отбелязва, че ОГО имат голям потенциал за ефективно насочване на финансирането, свързано с климата, чрез привличане на местни знания и опит. ЕИСК подчертава, че жените и момичетата, които са непропорционално засегнати от изменението на климата, играят решаваща роля за гарантиране на изпълнението на стратегиите в областта на климата по места, и подчертава значението на подобряването на образованието, за да се допринесе за постигането на ЦУР ([27]).

7. **Принос към *ad hoc* работната програма на РКООНИК относно НККЦ за финансирането на борбата с изменението на климата**

7.1. ЕИСК подкрепя позицията на ЕС ([28]) относно групирането на вариантите за ефективно развитие на НККЦ и одобрява предложението за структуриране на НККЦ около четири клъстера, а именно 1) обхват; 2) структура; 3) количествено измерение; 4) очаквани резултати.

Относно обхвата на НККЦ

7.2. ЕИСК подкрепя широкия обхват на НККЦ, включващ международни публични, частни и иновативни източници като „зелени“ облигации и фондове за климата, за да се мобилизират разнообразни финансови ресурси за действия в областта на климата. Включването на частни и иновативни източници обаче не бива да засенчва необходимостта от значителни ангажименти за публично финансиране.

([24]) Вж. неотдавнашното изявление на ЕС по този въпрос.

([25]) Сред тях биха могли да бъдат мерки като по-голямо зачитане на позициите на страните, които са най-уязвими по отношение на изменението на климата, в Г-20, МВФ и други финансови институции; предоставяне на допълнителна подкрепа за Глобалния щит срещу рисковете, свързани с климата в уязвимите по отношение на климата страни; засилване на по-нататъшното сътрудничество между многостранните банки за развитие за съвместни действия в областта на климата, съфинансиране и предприемане на други подобни мерки; справяне с финансовите и други рискове, произтичащи от изменението на климата, уязвимости, свързани със силна задлъжнялост и др. с помощта на документи и мерки; разработване на обща рамка за постигане на съответствие с ЦУР и др.

([26]) FFD4 | Financial for Sustainable Development Office (Служба за финансиране на устойчивото развитие).

([27]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предоставяне на възможности на младите хора да постигнат устойчиво развитие чрез образование“ (ОВ C 100, 16.3.2023 г., стр. 38).

([28]) EU's views on the 2024 work plan for the NCQG on climate finance (Виждания на ЕС относно работния план за 2024 г. за НККЦ относно финансиране на борбата с изменението на климата).

7.3. ЕИСК подчертава необходимостта от **надеждни механизми за проследяване**, за да се гарантира прозрачност и привеждане в съответствие с целите в областта на климата. Без строго прилагане тези механизми може да не осигурят достатъчна отчетност.

Относно структурата на НККЦ

7.4. ЕИСК подкрепя **10-годишен** оперативен срок (2025—2034 г. или 2026—2035 г.), който да бъде приведен в съответствие с целите за нулеви нетни емисии до 2050 г., за да се осигури яснота за заинтересованите страни. Въпреки това може да са необходими по-непосредствени и краткосрочни етапни цели, за да се гарантират спешни действия.

7.5. Поради това ЕИСК предлага преразглеждане на всеки пет години, което да бъде координирано по подходящ начин с **национално определените приноси** (НОП) с цел оценяване на напредъка и адаптиране към променящите се нужди и приоритети.

7.6. ЕИСК подчертава, че е важно в рамката на НККЦ да бъдат включени целеви стойности и **тематични подцели** за ясни целеви показатели при разпределянето и изпълнението на финансирането на борбата с изменението на климата. Въпреки това може да се наложи да се настоява дори за още по-**конкретни и амбициозни цели**, по-специално по отношение на усилията за адаптиране и смекчаване на последиците от изменението на климата.

7.7. Рамката на НККЦ би могла да включва подцели за тематичните области, бенефициерите, каналите, секторите, повишаването на устойчивостта на изменението на климата, намаляването на емисиите на парникови газове, повишаването на капацитета за достъп до финансови ресурси, намаляването на субсидиите за изкопаеми горива и **привеждането на финансовите потоци в съответствие** с целта за ниски емисии на парникови газове и устойчиво на изменението на климата развитие. ([29])

Относно „количественото измерение“ на НККЦ

7.8. ЕИСК предлага целта да се определи като **справедлив баланс между икономическата мощ и принципа „замърсителят плаща“** ([30]), за да се отразят пропорционално ангажиментите и приносът на развитите страни. Може да са необходими по-високи процентни или абсолютни стойности, за да се гарантира адекватно финансиране на действията в областта на климата, като същевременно се поддържа баланс, за да се избегне прекомерна финансова тежест.

7.9. Комитетът препоръчва при определянето на общия размер на финансирането на борбата с изменението на климата да се вземат предвид нуждите и приоритетите на развиващите се страни въз основа на **националните доклади** до РКООНИК.

7.10. ЕИСК изтъква, че при изчисляването на общата сума е необходимо да се предвидят и наблюдават **широк кръг от финансови участници и инструменти**, в това число безвъзмездни средства, заеми при преференциални условия, схеми за облекчаване на дълга и частни инвестиции (в т.ч. от благотворителни организации), за да се мобилизират допълнителни ресурси и да се увеличи максимално въздействието. Същевременно ЕИСК се застъпва за поставянето на безвъзмездните средства в центъра на финансирането на борбата с изменението на климата, за да се предотврати по-нататъшното задлъжняване на уязвимите нации, и препоръчва да се включат схеми за облекчаване на дълга (напр. чрез облигации, свързани с ЦУР ([31])), гаранции за намаляване на валутния риск, частни инвестиции и др.

Очаквани резултати по отношение на НККЦ

7.11. Що се отнася до предложението на ЕС, ЕИСК препоръчва преговорите по НККЦ да имат за цел финансирането на борбата с изменението на климата 1) да бъде по-пригодно за целта и по-благоприятно за биологичното разнообразие, 2) да има по-голямо въздействие, като се гарантира, че то е а) по-рационализирано, по-ефективно и по-достъпно, б) по-малко бюрократично и в) съобразено с равенството между половете и 3) да бъде по-добре насочено към най-уязвимите държави и общности. Комитетът призовава за по-конкретни действия и обвързващи ангажименти, за да се гарантира постигането на тези резултати.

([29]) Както е предвидено в член 2, параграф 1, буква в) от Парижкото споразумение.

([30]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците (COM(2023) 420 final — 2023/0234 (COD)) (ОВ C, C/2024/888, 6.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/888/oj).

([31]) Вж. параграфите относно облекчаването на дълга (3.7—3.10).

7.12. Духът на концепцията за справедлив преход следва да направлява разпределянето на всички потоци за финансиране на действията в областта на климата в съответствие с Парижкото споразумение, като се подчертава привеждането в съответствие с пределните възможности на Земята, осигуряващи нейното безопасно и справедливо съществуване, и по-широките социални и икономически цели, в чиято основа следва да залегнат ЦУР.

Брюксел, 19 септември 2024 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE